

Педченко Олена,
кандидат філологічних наук,
завідувачка кафедри прикладної філології,
Маріупольський державний університет
o.pedchenko@mu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7456-7040>

ТЕАТРАЛЬНО-ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ПРОЄКТ, ЯК ФОРМА ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

Театр – дієвий і переконливий спосіб міжкультурного спілкування, а отже й невід'ємна складова культурної дипломатії. Сучасна європейська драматургія є дзеркалом західного суспільства, яке ретранслює його цінності, надії та переживання українцям. Таким чином залучення молоді до пропаганди європейської культури та підтримка аматорського молодіжного театрального руху в регіонах є важливою для розвитку регіонів. Заклади вищої освіти завжди є осередками формування інтелектуальної еліти суспільства, в яких зароджуються передові ідеї, вони є сплавом досвіду, мудрості та енергії, новаторського мислення. Створення умов для практичної співпраці університетів регіонів, обмін опитом у літературно-перекладацькій діяльності, розширення професійних можливостей викладачів та випускників-філологів, їх співробітництво з театральними діячами, підтримка аматорського молодіжного театрального руху в регіонах, інформування про культурний розвиток регіону за допомогою засобів Інтернет може бути дієвою формою відбудови культурного життя деокупованої території у співпраці з іншими регіонами країни. Тому філологи Маріупольського державного університету за участю колег із Запорізького національного університету та Дрогобицького державного педагогічного університету мають надію на продовження проєкту регіонального розвитку, який з 2021 році реалізувався за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу, за номером 13420 – 20 «Фестиваль театральних колективів закладів освіти за п'єсами європейських авторів у власних перекладах «Театр-International» (2021-2023), та був призупинений в наслідок воєнної агресії.

Проєкт мав охопити багатьох учасників перекладацького та постановочного процесу – режисерів, перекладачів, студентів, і, звісно, широку глядацьку аудиторію у різних регіонах України. Було започатковано довгострокову програму підтримки перекладу, промоції та постановок сучасної європейської драми в Україні, що було віддзеркалюванням проєкту Українського дому - [transmission.ua: drama on the move](http://transmission.ua), який мав реалізовуватися протягом 2020-2022 рр.

Театральний переклад виходить за межі літератури, адже кінцевий формат такого перекладу – це не письмовий матеріал, а мова акторів на сцені. Успіх постановок зарубіжних п'єс багато в чому залежить від вдалого перекладу. Актори через мову впливають на глядача, тому якість сценічного тексту, відповідність його театральній дії має велике значення для всієї вистави. З цієї причини перекладачу потрібно співпрацювати безпосередньо з трупною театру і режисером, вибудовуючи роботу під конкретні вимоги. За театральні переклади беруться не тільки перекладачі та письменники, але також мистецтвознавці або театралі, тому що для цього напрямку потрібно бути обізнаний зі специфікою театрального жанру.

Ще одна сторона театрального перекладу – створення титрів. Якщо вистава йде на іноземній мові, переклад транслюється залу на спеціальній панелі, встановленої на сцені. Такий спосіб часто застосовується в музичних виставах, де саме мовне наповнення

залишається без перекладу, або на гастролях зарубіжних театрів. Є й інший спосіб відображення титрів: індивідуальні планшети для іноземних глядачів. Такий спосіб дозволяє надати переклад на різних мовах, не відволікаючи більшу частину залу. Правила перекладу тут схожі зі створенням субтитрів до фільмів. Однак, на відміну від субтитрування кіно, театральний переклад накладає на виконавця більш жорсткі обмеження. Тут титри повинні бути максимально лаконічними, щоб не перетворити перегляд вистави в читання. Адже глядачеві доводиться не просто витратити час на читання титрів, але постійно переводити погляд зі сцени на планшет.

Художній переклад не завжди представлений окремим курсом, як один з аспектів підготовки студентів за освітніми програмами зі спеціальності 035 Філологія. Він вважається самим складним (творчим) видом письмового перекладу і тому потребує додаткового постійного вдосконалення. З цього приводу у проєкті було заплановано навчання перекладачів, проведення перекладацького конкурсу з оприлюдненням результатів у вигляді друкованої збірки перекладених п'єс сучасної європейської драми, що мало стати внеском у ознайомлення українського суспільства з сучасною європейською драмою. Але п'єса живе на сцені, тому доробок перекладачів широкому колу глядачів має представити театральний фестиваль.

Сталість результатів проєкту після його завершення буде забезпечуватимуться за рахунок використання текстів перекладів п'єс європейських драматургів у репертуарах українських театрів. Налагодження співробітництва театрів і закладів освіти буде сприяти подальшому розвитку співпраці на взаємовигідних умовах для розвитку гуманітарної галузі регіонів та естетичного виховання молоді, підвищення культурного рівня місцевої громади.

Обмін практичними та науковими досягненнями у сфері художнього перекладу вишів різних регіонів буде продовжено у проведенні міжрегіональних, всеукраїнських перекладацьких конкурсів, баркемпів, семінарів, тощо. Для чого буде використовуватися обладнання та устаткування, що було отримано для проведення цього проєкту.

Інформаційні матеріали про хід проєкту, що будуть оприлюднені на YouTube-каналі проєкту «Театр-International» забезпечить доступ до напрацювань проєкту, що створює можливості для передання інформації та досвіду проведення перекладацько-театрального проєкту іншим заінтересованим сторонам, а саме закладам освіти, аматорським та професіональним театрам. Особливе значення проєкт має для цільових груп, а саме для студентів-перекладачів, які отримають унікальний досвід для подальшої трудової діяльності. Також участь у проведенні тренінгу можна вважати підвищенням кваліфікації викладачів-філологів закладів вищої і середньої освіти.

Робота по реалізації цього проєкту зупинилась 23.02.2022, у той день було проведене перше заняття перекладацького тренінгу «Сучасний переклад драми як культурний діалог», якій зібрав біля 150 учасників не тільки з указаних регіонів, що символізувало завершення великої підготовчої роботи. Зараз учасники проєкту від МДУ, ЗНУ і ДДПУ дуже зацікавлені у продовженні проєкту після перемоги. Реалізація його є демонстрацією не тільки внутрішньої солідарності молоді України, але і можливість подякувати країнам Європи за підтримку і допомогу через звертання до їх драматургії, її перекладу і постанови.

Список літератури

Довгострокова програма підтримки перекладу, промоції та постановок сучасної української драми у країнах Європи – transmission.ua: drama on the move. *The Ukrainian Institute*, 2020. URL:

УДК 811.131.1

Поклад Таїсія,
старший викладач кафедри романо-германської філології,
Маріупольський державний університет
t.poklad@mu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5975-0664>

ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСІВ ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ЗАДЛЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Людина сьогодення має змогу вивчати будь-яку іноземну мову, яка була б їй цікава: починаючи з більш універсального та класичного варіанту вивчення англійської мови, закінчуючи вивченням не таких популярних, але не менш важливих мов різних націй, наприклад, естонської, хорватської, ісландської тощо. Опанування людиною тієї чи іншої мови – це питання не тільки особистих ресурсів людини, а саме грошей, часу та бажання, але і питання реалізації та доступності процесу навчання, які є не менш важливими факторами у вивченні іноземної мови.

Вивчення саме італійської мови відкриває для українців не тільки можливості ознайомитись з історією та культурою цієї цікавої держави, але і сприяє міцним міжнародним відносинам між нашими країнами, що не в останню чергу позитивно впливає на процес євроінтеграції України. Відкриття італійських центрів культури в Україні сприяє можливостям комунікації, залучення та обміну італійців та українців задля позитивного впливу на українську культурну та наукову діяльність, а заглиблення в італійське культурне середовище допомагає українцям знайти спільні культурні коди, які вказують на те, що Україна – це європейська держава, якій притаманні європейські цінності [3, с. 145].

Важливість ознайомлення з італійською культурою та потреба суспільства у вивченні італійської мови, відкриває нові шляхи для можливостей та реалізації цієї потреби в стінах університетів, які можуть запропонувати навчання італійській мові з професійним нахилом у наукову або перекладацьку сфери діяльності. Проте, університети в Україні, які навчають італійській мові, частіше за все не передбачають мовні італійські курси, які б могли допомогти опанувати мову людині, яка не вчить італійську мову та культуру професійно. Не в останню чергу, через такі обмеження та відсутність широкої популяризації, італійська мова не має настільки широкого розповсюдження в Україні, як, наприклад, англійська, німецька чи французька мови, проте вона все ще залишається дуже важливою мовою для підтримки міцних міжнародних зв'язків з Італією [1, с. 39].

Курси італійської мови – це певна реалізація та популяризація мовних потреб українців, яка б могла захопити зацікавлених українців до вивчення цієї красивої та цікавої мови. Такі курси мали б відповідати пізнавальним потребам людей, сприяти створенню позитивної мотивації до вивчення італійської мови, а також містити новий та корисний інформаційний матеріал, що буде включати в себе не тільки мовне навантаження, а бажано ще й культурну складову, щоб учні мали можливість заглиблюватись в багатогранне італійське культурне середовище.

Такий підхід до викладання італійської має зумовити виникнення особливої методичної діяльності, за якою, університет мав би впроваджувати курси різного рівня володіння мовою,